

РОЗДІЛ 11 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.23

ЩОДО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОГО ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ДЕЯКИХ ІНШИХ ПРИНЦИПІВ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

CONCERNING THE INTERCONNECTION BETWEEN THE PRINCIPLE OF PERFORMANCE OF INTERNATIONAL OBLIGATIONS IN GOOD FAITH AND SEVERAL OTHER PRINCIPLES OF INTERNATIONAL LAW

**Богацьук Д.П.,
аспірант**

Інститут законодавства Верховної Ради України

Статтю присвячено дослідженню взаємозв'язку принципу добросовісного виконання міжнародних зобов'язань з іншими принципами міжнародного права. Зроблено висновок, що принцип добросовісного виконання міжнародних зобов'язань є необхідним для реалізації інших принципів міжнародного права, а зміст і реалізація принципу добросовісного виконання міжнародних зобов'язань визначається, в тому числі, через його взаємозв'язок з іншими принципами міжнародного права.

Ключові слова: принцип добросовісного виконання міжнародних зобов'язань, міжнародне право, принципи міжнародного права.

Статья посвящена исследованию взаимосвязи принципа добросовестного выполнения международных обязательств и других принципов международного права. Сделан вывод о том, что принцип добросовестного выполнения международных обязательств является необходимым для реализации других принципов международного права, а содержание принципа добросовестного выполнения международных обязательств определяется, в том числе, через его взаимосвязь с другими принципами международного права.

Ключевые слова: принцип добросовестного выполнения международных обязательств, международное право, принципы международного права.

The article is dedicated to the analysis of interconnection between the principle of performance of international obligations in good faith and other principles of international law. The author concluded that the principle of performance of international obligations in good faith is required for implementation of other principles of the international law and, at the same time, the content and implementation of the principle of performance of international obligations in good faith may be defined, inter alia, through its connection with other principles of international law.

The author has stated that the principle of performance of international obligations in good faith is a principle of international law envisaged by the UN Charter, the Vienna Convention on the Law of Treaties, the Vienna Convention on the Law of Treaties between States and International Organizations or between International Organizations, Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations, the Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe as of 1975 and other international documents. As a fundamental principle of the international law the principle of performance of international obligations in good faith transforms the international rules into the system of the international law. Taking into consideration, that the international law is a system, all principles of the international law are interconnected. That is why it is so important to analyze the connection of the principle of performance of international obligations in good faith with other principles of international law in order to define the content and meaning thereof.

Key words: principle of performance of international obligations in good faith, international law, principles of international law.

Вступ. Принцип добросовісного виконання міжнародних зобов'язань як основний принцип міжнародного права перетворює міжнародно-правові норми на систему міжнародного права. З урахуванням того, що міжнародне право є системою, всі принципи міжнародного права є взаємопов'язаними.

Варто розглянути взаємозв'язок принципу добросовісного виконання міжнародних зобов'язань з іншими принципами міжнародного права.

Виклад основного матеріалу. Основні принципи міжнародного права становлять основу сучасної системи міжнародного права. Дослідженням цих принципів займалися провідні зарубіжні та вітчизняні науковці Я. Бранулі, М. Шо, О.В. Задорожній, М.О. Баймуратов, І.І. Лукашук та інші.

Принцип добросовісного виконання міжнародних зобов'язань, який є одним із найдавніших принципів міжнародного права [1; с. 241], закріплений у ряді міжнародних документів, зокрема в Статуті Організації Об'єднаних Націй [2], Віденській конвенції про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р. [3], Віденській конвенції про право міжнародних договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями [4], Декларації про принципи міжнародного права,

що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, прийнятій резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 24 жовтня 1970 р. [5], Заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі, підписаному державами-учасниками Наради 1 серпня 1975 р. [6] та ін.

Заключний акт НБСЄ 1975 р. закріплює принцип «Добросовісне виконання зобов'язань із міжнародного права» у такому формулюванні:

«Держави-учасниці добросовісно виконуватимуть свої зобов'язання з міжнародного права, як ті зобов'язання, які випливають із загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права, так і ті зобов'язання, які випливають із договорів або інших угод, що відповідають міжнародному праву, учасниками яких вони є.

При здійсненні своїх суверенних прав, включаючи право встановлювати свої закони та адміністративні правила, вони будуть узгоджуватися зі своїми юридичними зобов'язаннями з міжнародного права; вони будуть, крім того, враховувати належним чином і виконувати положення Заключного акта Наради з безпеки та співробітництва в Європі.

Держави-учасниці підтверджують, що в тому разі, коли зобов'язання членів Організації Об'єднаних Націй за Стату-

том Організації Об'єднаних Націй виявляється в протиріччі з їх зобов'язаннями за будь-яким договором чи іншою міжнародною угодою, переважну силу мають їх зобов'язання за Статутом згідно зі ст. 103 Статуту ООН» [6].

При цьому Заключний акт НБСЄ відображає взаємопов'язаність принципів міжнародного права: «Усі принципи, викладені вище, мають першочергову важливість, і, таким чином, вони будуть однаково та неухильно застосовуватися при інтерпретації кожного з них з урахуванням інших» [6].

Таке положення стосовно системи принципів міститься і в Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй: «При тлумаченні і застосуванні викладених вище принципів останні є взаємозв'язаними, і кожен принцип має розглядатися в світлі інших принципів» [5], а також у Підсумковому документі Віденської зустрічі держав-учасниць Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 15 січня 1989 р.: «Держави-учасниці підтверджують, що всі ці принципи мають першочергову важливість, отже, вони будуть однаково і неухильно застосовуватися при інтерпретації кожного з них з урахуванням інших» [7].

Згідно з Висновками робочої групи з питань фрагментації міжнародного права, затвердженими Комісією міжнародного права у 2006 р., міжнародне право є правовою системою: «Його правила і принципи (тобто, його норми) діють у взаємозв'язку і повинні тлумачитися в контексті інших правил та принципів» [8, с. 177–178].

Таким чином, кожен основний принцип міжнародного права має розглядатися з урахуванням та у світлі інших таких принципів.

Так, виконання міжнародних зобов'язань відповідно до принципу добросовісного виконання міжнародних зобов'язань має відбуватися (а) без погрози силою чи її застосування як проти територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим чином, несумісним із цілями ООН, (б) без втручання у справи, що належать до внутрішньої компетенції будь-якої держави, (в) з вирішенням міжнародних спорів держав мирними засобами і таким чином, щоб не піддавати загрози міжнародний мир і безпеку та справедливості, (г) на основі співробітництва держав одна з одною згідно зі Статутом ООН та (г) відповідно до принципу рівноправності і самовизначення народів, а також (д) принципу суверенної рівності держав.

Згідно з принципом суверенної рівності держав принцип добросовісного виконання міжнародних зобов'язань поширюється на всі без винятку держави.

Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, у відповідних абзацах щодо змісту принципу суверенної рівності держав як складника цього принципу зазначає: «Кожна держава зобов'язана виконувати повністю і добросовісно свої міжнародні зобов'язання та жити в мирі з іншими державами» [5].

Варто також зазначити взаємозв'язок принципу добросовісного виконання міжнародних зобов'язань із принципом міжнародної відповідальності.

У Статтях про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння Комісії з міжнародного права ООН передбачено, що міжнародно-протиправне діяння держави має місце, коли будь-яка поведінка, яка полягає у дії або бездіяльності, (а) здійснюється державою відповідно до міжнародного права і (б) становить порушення міжнародно-правового зобов'язання цієї держави, а також встановлено, що кожне міжнародно-протиправне діяння держави тягне за собою міжнародну відповідальність цієї держави [9].

Аналогічні положення стосовно міжнародної організації закріплені у проекті Статей про відповідальність міжнародних організацій [10].

Згідно з принципом міжнародної відповідальності, порушення будь-якого міжнародно-правового зобов'язання, якщо відповідна дія або бездіяльність здійснюється державою або міжнародною організацією за міжнародним правом, становить міжнародно-протиправне діяння і зумовлює настання відповідальності.

Науковці зазначають, що принцип добросовісного виконання міжнародних зобов'язань «є основною ланкою, яка пов'язує норми міжнародного права в єдину систему і надає їй якості єдності» [11, с. 837].

Тому значення цього принципу для реалізації інших принципів міжнародного права, безумовно, є великим.

Висновки. Принцип добросовісного виконання міжнародних зобов'язань є необхідним для реалізації інших принципів міжнародного права, а зміст і реалізація самого принципу добросовісного виконання міжнародних зобов'язань визначається, в тому числі, через його взаємозв'язок з іншими принципами міжнародного права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буткевич В.Г. Міжнародне право. Основи теорії. підручник: гриф МОН / В.Г. Буткевич, В.В. Мицик, О.В. Задорожній / за ред. В.Г. Буткевича. Київ: Либідь, 2002. 608 с.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
3. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_118.
4. Віденська конвенція про право міжнародних договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями від 21 березня 1986 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_a04.
5. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй від 24 жовтня 1970 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_569/.
6. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_055.
7. Підсумковий документ Віденської зустрічі держав-учасниць Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 15 січня 1989 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_081.
8. International Law Commission (ILC). Conclusions of the Work of the Study Group on the Fragmentation of International Law: Difficulties Arising from the Diversification and Expansion of International Law (ILC Study Group), UN Doc. A/61/10 (2006). URL: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/1_9_2006.pdf.
9. Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts. URL: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_6_2001.pdf.
10. Draft Articles on the Responsibility of International Organizations. URL: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_11_2011.pdf.
11. Енциклопедія міжнародного права: У 3 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко, В.Н. Денисов (співголови) та ін.; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Т. 1. А – Д. К.: Академперіодика, 2014. 920 с.